

■ **OORLOG** GROTE ZORGEN OVER DE KOMENDE MAANDEN NA ZWARE RUSSISCHE AANVALLEN OP ENERGIE-INFRASTRUCTUUR

Breekt de WINTERKOU het Oekraïense verzet?

Oekraïne gaat een donkere en koude winter tegemoet door massale Russische bombardementen op de energie-infrastructureur. Temperaturen kunnen ver onder de -10 graden dalen en in een rampscenario vraagt Kiev miljoenen hoofdstedelingen te vertrekken. Maar zal Poetin met dit winterwapen de Oekraïense weerstand breken?

door Mischa van Diepen

„Ik denk niet dat het de wil ondermijnt”, zegt Tim Sweijs, onderzoeksdirecteur van het Haagse Centrum voor Strategische Studies (HCSS). „Sterker nog: ik denk dat het de bereidheid om te vechten vergroot.”

Sweijs publiceerde recent een onderzoek naar hoe oorlogen eindigen. Onder meer de afkalvende steun van een bevolking en oplopende humanitaire en economische kosten kunnen een regering naar de onderhandelingstafel dwingen. Daaraan koppelt Sweijs dan ook het eerste doel van de bombardementen: de burgerbevolking. „Het breken van het verzet”, stelt de HCSS-man. „Als je in de kou crepeert, dan zul je misschien bereid zijn om oplossingen aan de onderhandelingstafel te zoeken.” Maar in plaats van opgeven denkt hij dat een verharding van de bevolking waarschijnlijker is.

Sweijs vindt het realistisch dat de gerichte aanvallen op de energie-infrastructureur op een ander vlak effect hebben: het leidt de aandacht van de Oekraïense regering af. „Als je bezig bent met het beheersen van

Oekraïners bereiden zich voor op een moeilijke winter.

FOTO AFP

die ramp, dan heb je minder aandacht, energie en middelen voor de oorlogspanning”, zegt de onderzoeker. De Oekraïense autoriteiten hebben er met de aankomende winter inderdaad een kopzorg bij.

Onderdak

De burgemeester van Kiev heeft de hoofdstedelingen in het vooruitzicht gesteld dat zij misschien onderdak moeten vinden bij mensen die thuis wel onafhankelijke warmtebronnen hebben. In vrijstaande huizen kan men bijvoorbeeld houtkachels stoken of generatoren laten draaien. Flats in de stad hebben die luxe niet en zijn vaak aangesloten op centrale stadsverwarmingssystemen uit de Sovjet-Unie.

Een maand geleden begon Rusland met gerichte aanvallen op warmte- en elektriciteitscentrales: een rakettenregen over het land tezamen met wolken van Iraanse kamikazedrones. Volgens de Oekraïense regering was vorige week zo'n 40 procent van de energie-in-

frastructuur beschadigd of verwoest. Stadsautoriteiten zetten buurten beurtelings in het donker om zo reparaties aan het elektriciteitsnetwerk uit te kunnen voeren. Het is een race tegen de klok en naar de bodem van de Russische voorraad precisiewapens.

„Zonder licht of zonder jullie?”, luidt de retorische vraag die de Oekraïense president Zelenski de Russen stelt. „Zonder jullie”, is het antwoord.

Voor een Nederlandse parallel waarin verzet werd beantwoord met wintergeweld, kijken wij naar het jaar 1944. In reactie op de spoorwegstaking die de Nederlandse regering in ballingschap had afgekondigd, stelden de Duitse bezetters een spoorwegblokkade in naar het westen van Nederland, dat nog niet bevrijd was. De hongerwinter die hieruit voortkwam eiste meer dan 20 duizend levens.

„De bevolking heeft het nooit de regering in Londen kwalijk genomen, maar de Duitsers”, zegt David Barnouw, die decennialang werkte voor het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holo-

caust en Genocidestudies. „Wat wel van belang is, is dat het verzet nu ook voedsel bij elkaar moest gaan schrapen.”

„Nee, nee”, zegt Barnouw resoluut: zulke acties tegen de bevolking, de honger en kou, waren geen effectief oorlogsmiddel. Massabombardementen hadden evenmin het gewenste effect: zowel de Duitse bombardementen op Engeland als de geallieerde bombardementen op Duitsland werkten niet om de plaatselijke bevolkingen tegen hun regeringen in opstand te laten komen.

Sterker nog, zegt Sweijs van het HCSS, uit eerdere oorlogen blijkt dat dit soort

bombardementen vooral het tegengestelde effect heeft. Hij wijst op de NAVO-bombardementen op Joegoslavië in 1999. Pas na tweeënhalve maand, toen ook een grondinvasie van de NAVO dreigde en de Russische ruggensteun voor Belgrado wegviel, trokken de troepen van Slobodan Milošević zich uit Kosovo terug. „De bombardementen leidden tot verharding en in eerste instantie meer steun voor het Milošević-regime.”

Schaarste

Toen was het voedsel, nu is het licht en warmte. Zowel Sweijs als Barnouw schetsen dat schaarste in oorlogstijd leidt tot zowel

ongekende solidariteit als tot frictie. Zo vertelt Tweede Wereldoorlogsspecialist Barnouw over buurtcomités die schaars voedsel eerlijk verdeelden. „Met daarnaast ongelofelijke corruptie en fraude, als er tekort aan zaken is dan krijg je dat.”

In de door Oekraïne gecontroleerde landsdelen zullen de bewoners naar de eigen overheid kijken voor hun warmte en licht. De samenleving zal daardoor noodgedwongen samenkomen: Kiev werkt bijvoorbeeld aan duizend vaste verwarmingspunten met generatoren, waar hoofdstedelingen hun batterijtje op kunnen laden.

Eén groot verschil ziet Barnouw wel met onze hongerwinter. „Hier in Nederland wist men dat de oorlog bijna voorbij was. En dat heb je natuurlijk niet in Oekraïne.”

De Nederlandse regering trekt meer geld uit om Oekraïners te helpen de winter door te komen. Eerder zegde minister Schreinemacher voor Ontwikkelingssamenwerking daarvoor al 70 miljoen euro toe. Dat verhoogt ze nu tot 180 miljoen.

Hoewel bombardementen en winterkou dreigen, zal de bevrijding van Cherson de Oekraïners een flink hart onder de riem steken.

FOTO REUTERS

'HONGER EN KOU ZIJN GEEN EFFECTIEF OORLOGSMIDDEL'